

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ ΕΚΘΕΣΗ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ : ΡΟΥΛΑ ΜΑΚΡΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι

Η ζωή είναι επίλυση προβλημάτων

Ο Κάρλ Πόππερ στη διάλεξή του, που πραγματοποίησε τον Ιούνιο του 1989, προτείνει μια «άλλη», μη φοβική στάση απέναντι στην Τεχνολογία, που βασίζεται στη διαχείριση του «λάθους».

Έχω σχεδόν την ίδια ηλικία με το αυτοκίνητο. [...]

Το πρώτο μου αυτοκίνητο —μεταχειρισμένο— το αγόρασα το 1936 στο Λονδίνο. Οδήγησα αμέσως με αυτό μέχρι το Κέμπριτζ και όταν βγήκα έξω —από τη δεξιά πλευρά φυσικά— παρατήρησα ότι ο οπίσθιος τροχός και ο άξονάς του προεξείχαν λίγο από το αυτοκίνητο. Όπως το φέρνω στη μνήμη μου, φαίνονταν 30 εκατοστά περίπου του άξονα, αλλά η κατάπληξή μου ίσως έχει επηρεάσει τη μνήμη μου. Ήταν ένα σπορ αυτοκίνητο, μάρκας «Standard», το οποίο έχει εδώ και πολύ καιρό εξαφανιστεί — και δικαίως!

Αυτές οι εμπειρίες είναι μερικά από τα μοναδικά πλεονεκτήματα του γήρατος. Ένα άλλο πλεονέκτημα είναι ότι, αντίθετα από τους νεότερους συγχρόνους μου, θεωρώ τον κόσμο μας και τους ανθρώπους θαυμάσιους. Παρόλο που γνωρίζω, φυσικά, ότι υπάρχει και πολλή ασχήμια στον κόσμο μας, γνωρίζω, όμως, και ότι ο κόσμος μας είναι ο καλύτερος που έχει υπάρξει ποτέ στην Ιστορία. Όταν λέω κάτι τέτοιο, οι ακροατές θεωρούν, συνήθως, ότι έχω πληγεί από γεροντική άνοια. Και θα μπορούσε ίσως να είναι αλήθεια, αλλά στη διάλεξη που ακολουθεί, είμαι έτοιμος να υπερασπιστώ τη θέση μου απέναντι σε οποιονδήποτε και να δείξω ότι η γενική μεμψιμοιρία σχετικά με τον κακό κόσμο στον οποίο ζούμε —θα μπορούσε κανείς να χαρακτηρίσει αυτήν τη στάση ως την κρατούσα θρησκεία του καιρού μας— βρίσκεται σε αντίφαση με όλα τα δεδομένα. Επ' αυτού, η κύρια θέση μου είναι ότι δεν βαίνουμε καλώς μόνο από οικονομική άποψη, αλλά ότι είμαστε και ηθικά καλύτεροι. Μόνο ένα είμαι έτοιμος να παραδεχτώ: ότι είμαστε πιο ανόητοι παρά ποτέ και δεχόμαστε άκριτα οτιδήποτε θεωρείται μοντέρνο. Αλλά κάτι τέτοιο δεν ακούγεται ποτέ ευχάριστα και, σίγουρα, δεν γίνεται αποδεκτό.

Ίσως ο λόγος γι' αυτό να βρίσκεται στα φοβερά λάθη που κάνουμε ως εκπαιδευτικοί. Και επειδή η εκπαίδευση μπορεί να λογιστεί και ως τεχνική, τα λάθη που κάνουμε είναι, ως εκ τούτου, τεχνικά. Το χειρότερο είναι, όμως, ότι δεν μαθαίνουμε τίποτε από αυτά τα λάθη. Και εδώ έρχομαι στην ουσία του πράγματος.

Η διόρθωση των λαθών είναι η σημαντικότερη μέθοδος της τεχνολογίας και της μάθησης συνολικά. Όσον αφορά τη βιολογική εξέλιξη, μοιάζει να είναι η μόνη μέθοδος προόδου. Δικαίως μιλά κανείς για τη μέθοδο της δοκιμής και του σφάλματος, αλλά υποτιμά τη σπουδαιότητα της πλάνης ή του σφάλματος - της εσφαλμένης προσπάθειας.

Η βιολογική εξέλιξη βρίθει λαθών και οι διορθώσεις των λαθών συμβαίνουν σταδιακά. Έτσι, θα πρέπει να συγχωρήσουμε τα πολλά λάθη μας, γιατί με εκείνα μιμούμαστε απλώς την καλή φύση. Όπως, επίσης, ότι στη διόρθωση των λαθών είμαστε, συνήθως, ταχύτεροι από εκείνη.

Γιατί μερικοί από μας προσπαθούν να μάθουν συνειδητά από τα λάθη τους. Αυτό κάνουν για παράδειγμα όλοι οι επιστήμονες, οι τεχνικοί και τεχνολόγοι· ή, αν δεν το κάνουν, οφείλουν να το κάνουν, γιατί ακριβώς εκεί φαίνεται η επαγγελματική τους δεξιότητα.

Η ζωή -αρχίζοντας από τους μονοκύτταρους οργανισμούς— κάνει τις πιο εκπληκτικές ανακαλύψεις. Οι νέες ανακαλύψεις ή οι μεταλλάξεις συνήθως αποκλείονται, θεωρούμενες ως εσφαλμένες δοκιμές. Μπορεί να αναγνωρίσουμε πολλές ιδέες μας ως εσφαλμένες, πριν τις κρίνουμε σοβαρά· ενώ άλλες μπορεί να αποκλειστούν μέσω της κριτικής πριν φτάσουν στη διαδικασία παραγωγής.

Όσον αφορά τη συνειδητή κριτική, την αυτοκριτική, και τη φιλική και εχθρική κριτική από συνεργάτες ή εξωτερικούς παρατηρητές, εμφανιζόμαστε, ίσως, κάπως ανώτεροι από τη φύση. Στη μέθοδο, όμως, της δοκιμής και του σφάλματος, τη μέθοδο, δηλαδή, της επιλογής μέσω αποφασιστικών πειραμάτων, η φύση ήταν μέχρι τώρα κατά πολύ ανώτερη από εμάς. Και πολλές από τις επινοήσεις της —για παράδειγμα η μετατροπή της ηλιακής ενέργειας σε χημική ενέργεια και μάλιστα σε μια μορφή που μπορεί να αποθηκευτεί ευκολότερα— έχουμε προσπαθήσει, ματαίως, να τις μιμηθούμε. Αλλά θα το κατορθώσουμε στο μέλλον. [...]

K. P. Πόππερ, Η ζωή είναι επίλυση προβλημάτων
μτφρ. Ηλίας Κρίππας, Μελάρι, Αθήνα 2011 σσ. 129-132
Φάκελος Υλικού, απόσπασμα, σσ 128-129

ΚΕΙΜΕΝΟ II

Πού βοηθούν τα λάθη μας

1. Μας γεμίζουν σοφία

Για να είμαστε ευτυχισμένοι στη ζωή μας πρέπει να αναπτύξουμε τη σοφία και την αίσθηση για να λαμβάνουμε σωστές αποφάσεις και να κάνουμε τις σωστές επιλογές. Για να λάβουμε όμως μια σωστή απόφαση πρέπει πραγματικά να έχουμε μάθει από τα λάθη μας και να έχουμε αποκτήσει εμπειρία από αυτά. Δυστυχώς, για πολλούς ανθρώπους, η επανάληψη του ίδιου λάθους είναι μια συνήθεια που δείχνει ότι δεν έχουν μάθει τίποτα από τα λάθη τους. Καλή ή κακή, η εμπειρία είναι αυτή που μας βοηθάει να αντλήσουμε διδάγματα και να σχηματίσουμε μια καλύτερη κρίση για τα πράγματα. Η σοφία είναι η γνώση που μπορείτε να αποκτήσετε από το χάρισμά σας να κάνετε λάθη. Επομένως, ο πιο ασφαλής τρόπος για να βελτιωθούμε σε όλα τα επίπεδα είναι να μην φοβόμαστε να κάνουμε λάθη.[...]

2. Μας μαθαίνουν να επιμένουμε

Μην τα παρατάτε: «Πολλοί από τους αποτυχημένους είναι άνθρωποι που δεν κατάλαβαν πόσο κοντά ήταν στην επιτυχία λίγο προτού τα παρατήσουν», είχε πει ο Edison. Η επιμονή, λοιπόν, είναι η μητέρα της επιτυχίας. Φανταστείτε τι θα γινόταν αν ο Edison εγκατέλειπε τις προσπάθειές του να κατασκευάσει τον λαμπτήρα στην 199η προσπάθεια; Ο Edison δεν είναι βέβαια το μοναδικό παράδειγμα του ανθρώπου που επιμένει στους στόχους του. Ο Μάικλ Τζόρνταν είχε χάσει πάνω από 9.000 βολές στην καριέρα του. «Έχω χάσει σχεδόν 300 παιχνίδια. Είκοσι έξι φορές πίστεψα ότι θα βάλω το νικητήριο καλάθι, αλλά αστόχησα. Έχω αποτύχει ξανά και ξανά και ξανά στη ζωή μου. Και αυτός είναι ο λόγος που έφτασα στην επιτυχία», είχε πει. Ακόμη κι αν λοιπόν έχετε αποτύχει στις δικές προσπάθειες πάνω από 200 φορές, μην το βάζετε κάτω: η επόμενη προσπάθεια μπορεί να πετύχει και εσείς να μην γνωρίζετε ότι σας χωρίζει μόνο ένα βήμα από την επιτυχία. [...]

3. Μαθαίνουμε νέα πράγματα

[...] Όλοι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να κάνουν λάθη όταν μαθαίνουν νέα πράγματα γιατί μέσα από τα λάθη τους τα μαθαίνουν βαθύτερα και πληρέστερα. [...]

4. Καμιά φορά το λάθος είναι το σωστό!

Πόσες φορές σας έχει τύχει μια απόφαση που αρχικά σας φαίνεται λάθος να αποδεικνύεται σωστή; Προσωπικά πολλές. Ακόμη μια λύση που μπορεί να φαίνεται λανθασμένη σε έναν τομέα, μπορεί να είναι πετυχημένη αν εφαρμοστεί σε κάποιον άλλον. Παρακάτω θα καταλάβετε τι εννοούμε...

5. Τα πιο πετυχημένα... λάθη της επιστήμης

Καμιά φορά κάτι που μας φαίνεται λάθος μπορεί στην πραγματικότητα να κρύβει μια μεγάλη επιτυχία. Τα παραδείγματα είναι πολλά:

Πριν από χρόνια ο Fleming είδε πάνω στο γυαλί του κάτι που δεν είχε καμιά δουλειά εκεί. «Ήμουν έτοιμος να το πετάξω ως άχρηστο, αφού μου κατέστρεφε το πείραμα. Περίμενα για λίγο και διαπίστωσα ότι αυτό το «σκουπίδι» ήταν μύκητες (μούχλα) που εξόντωναν μικρόβια», είπε αργότερα ο ίδιος για την παρατήρηση που τον οδήγησε στην πενικιλίνη.

Η ζαχαρίνη ανακαλύφθηκε όταν ο ερευνητής Fahlberg ξέχασε να πλύνει τα χέρια του πριν από το μεσημεριανό. Είχε προηγουμένως χρησιμοποιήσει μια χημική ουσία και όταν πήγε να φάει μία φέτα ψωμί, παρατήρησε ότι είχε πολύ γλυκιά γεύση. [...]

Μάνος Σιγανός, 31.7.2014 (συντομευμένο).

ΚΕΙΜΕΝΟ III

Να μαθαίνεις

Όταν φτάσεις κάποτε ν' ανακαλύψεις
πόσες ακόμα αυταπάτες συντηρούσες
όταν αναγκαστείς ν' αναγνωρίσεις
κι εκείνα που δεν ήθελες να παραδεχτείς
όταν πέσει και το τελευταίο είδωλο
που πάνω του στήριζες την πίστη σου
τότε μπορεί ν' αρχίσεις να μαθαίνεις
πόσο βαθιά πηγαίνουν, πόσο είναι σκοτεινές
οι ρίζες της καθεμιάς σου πράξης

Τίτος Πατρίκιος, Ποιήματα III, 1959-1973, Κέδρος, 1998

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

Να συνοψίσετε τις απόψεις του Πόππερ για το λάθος και την αξία της διόρθωσής του (Κείμενο Ι) σε 80 περίπου λέξεις

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Στο Κείμενο Ι πώς συνδέεται κατά τη γνώμη σας η αναφορά του Πόππερ στο πρώτο αυτοκίνητό του με το περιεχόμενο της διάλεξής του και τον ισχυρισμό του ότι «ο κόσμος μας είναι ο καλύτερος που έχει υπάρξει ποτέ στην Ιστορία»;

Μονάδες 15

B2. Ποιος είναι ο βαθύτερος φιλοσοφικός στοχασμός που διέπει το Κείμενο Ι;

Μονάδες 15

B3.

α. Ποια ρηματικά πρόσωπα εναλλάσσονται στο Κείμενο ΙΙ και ποια η χρήση τους; (μονάδες 6)

β. Να σχολιάσετε την χρήση των εισαγωγικών, του θαυμαστικού, του ερωτηματικού και των αποσιωπητικών στα αποσπάσματα που ακολουθούν από το κείμενο ΙΙ (μονάδες 4)

- Μην τα παρατάτε: «Πολλοί από τους αποτυχημένους είναι άνθρωποι που δεν κατάλαβαν πόσο κοντά ήταν στην επιτυχία λίγο προτού τα παρατήσουν»: είχε πει ο ο Edison
- Καμιά φορά το λάθος είναι το σωστό!
- Πόσες φορές σας έχει τύχει μια απόφαση που αρχικά σας φαίνεται λάθος να αποδεικνύεται σωστή;
- Τα πιο πετυχημένα... λάθη της επιστήμης

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Σε τι είδους «λάθη» αναφέρεται το Κείμενο ΙΙΙ; Πώς συμβάλλει στην ανάδειξη τους η δομή του κειμένου; Σας αρέσει ο τρόπος που αποδίδει το θέμα του ο ποιητής; Μας αφορά και σήμερα; Να γράψετε ένα κείμενο 200 λέξεων περίπου

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σε αφιέρωμα σε εκπαιδευτικό περιοδικό με θέμα «Η παιδαγωγική χρήση του λάθους στην εκπαιδευτική διαδικασία» ως μαθητής/ τρια γράφετε ένα άρθρο στο οποίο αναφέρεστε στους προβληματισμούς σας για τον τρόπο που αντιμετωπίζονται τα λάθη των μαθητών/ τριών στο σχολείο και στη σωστή διαχείρισή τους ώστε να αποτελέσουν δυναμικά στοιχεία μάθησης (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω - πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω - πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμο σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να γράψετε το ονοματεπώνυμο του καθηγητή στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
4. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

